

Datorteknik

— — —

Exempeluppgifter

Laborativ Examination

Michael Josefsson

Version 0.2

Om LAX i Datorteknik

Den laborativa examinationen (LAX) är en avslutande examinationspunkt i labserien. LAX genomförs enskilt och utan samarbete med andra studenter.

Vid LAX-tillfället är datorerna i labsalen i *examinationsläge* vilket innebär att nätåtkomst är avstängd. Inloggning sker lokalt på datorn med eget användarnamn och lösenord.

Hjälpmedel På LAX-en behöver du ta med dig penna. Kladdpapper finns i labsalen. På varje labplats finns dessutom en kopia av kursens Infoblad som delades ut på första föreläsningen. Linjal har du på LiU-kortet. Inget övrigt skall behövas.

Hårdvara Ingen hårdvara utöver den som använts i laborationsserien kommer användas. Tangentbordet och knappar är vanliga insignaler och lysdioder och displayer är utenheter. Högtalare kommer inte användas (tack och lov), inte heller oscilloskopet eller IR-mottagaren.

Alla laxar innehåller åtminstone följande moment:

- konfigurera stack
- sätta in- och utportar
- villkorliga hopp
- någon databehandling
- hårdvara från labbarna

Exempellaxar finns på hemsidan.

Ingen LAX *kräver* avbrott för sin lösning men en del kan bli *enklare* om avbrott används.

Det finns en uppsättning LAX-uppgifter och de slumpas till varje tillfälle.

Ett LAX-tillfälle är 90 minuter långt och gången vid laxtillfället är denna:

1. Bladet med LAX delas ut. Labtiden börjar.
2. När du har en lösning, påkalla assistentens uppmärksamhet.
3. Assistenten testar funktionen enligt LAX-bladet samt kontrollerar i koden att hårdvaruinitieringen utförts i en subrutin:
 - a) Vid korrekt funktion och kod: Du antecknas med G i listan, är färdig, monterar ner uppkopplingen och lämnar lokalen.
 - b) Vid felaktig funktion och/eller kod är du inte klar och får fortsätta med uppgiften. Se punkt 2 ovan.
4. Vid full tid avslutar assistenten laxtillfället.

Inget facit till LAX-en kommer delas ut. Inte heller kommer lösningar att diskuteras varken under själva LAX-tillfället eller senare.

Lämna kvar LAX-bladet och Infobladet på labplatsen efter LAX-en. Eventuella anteckningar skall lämnas i papperskorgen innan du lämnar salen.

Detta dokument innehåller förslag på några representativa demonstrationslaxar. Uppgifterna är konstruerade så att de ska innehålla *sekvens*, *iteration* och *selektion* enligt JSP. Dessutom bör de komma ihåg någon tidigare händelse. De ”skarpa” LAX-arna är av samma komplexitetsgrad, har samma eller liknande hårdvara men är *inte* dessa uppgifter. Laxarna kräver inte avbrott men får användas.

Inläringen sker i den kreativa processen i hjärnan när du själv konstruerar en lösning. Titta inte på lösningsförslagen om du inte har ett eget förslag att jämföra med!

Namn	In-enhet	Ut-enhet
LAX-DEMO 1	Hextangentbord	2 x 7-segmentsdisplay
LAX-DEMO 2	2 x Tryckknapp	2 x 7-segmentsdisplay
LAX-DEMO 4	Hextangentbord	2 x 7-segmentsdisplay
LAX-DEMO 5	Hextangentbord	Lysdiödisplay

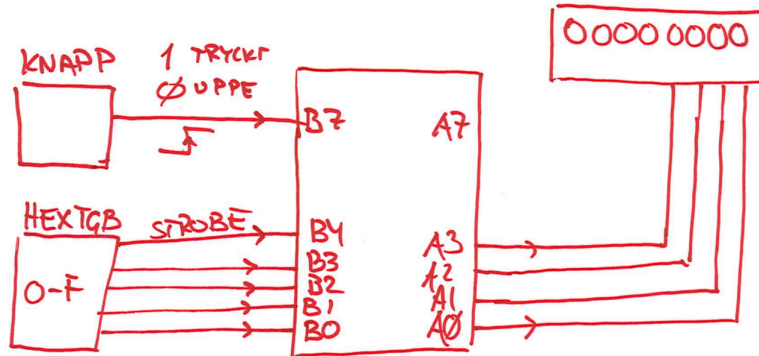
Öva så att du kan ta fram en fungerande lösning på 30–45 minuter.

Datorteknik LAX

Förslag på lösningsgång

Först och främst är det avgörande att **ha en plan!** Lös inte hela uppgiften på en gång, det är **alltid** fel approach, i all programmering. Man måste gå i **små steg**. Till exempel dessa steg (i en hypotetisk LAX med ett hextangentbord och lysdiorsrampen med 8 dioder där uppgiften är att skicka tangentbordsvärdet till dioderna "rakt av" eller inverterat beroende på en ytterligare insignal från en tryckknapp):

1. Rita skiss/schema över uppkopplingen med alla väsentliga kopplingar!

2. Koppla in lysdiorna. Kanske PortA bit 7 – 0.
3. Konfigurera in- och utportar.

```
ldi    r16, $FF
out    DDRA, r16
ldi    r16, $00
out    DDRB, r16
```

4. **Kontrollera** att portarna är korrekt konfigurerade genom att tända och släcka dioderna. Kod för att testa dioderna kan vara något så enkelt som

```
ldi    r16, $AA
out    PORTA, r16
ldi    r16, $55
out    PORTA, r16
```

som du kompilerar, och sen stegar igenom för att tända och släcka alla dioder. Nu vet du att hela kedjan fungerar (kompilering/nedladdning/stegning/portar/lysdioder). Hoppa inte över denna testning.

5. Koppla in tangentbordets fem bitar, STROBE samt D3–D0 (typiskt på pinnarna 4–0). **Kontrollera** att DALIA-kortets lysdioder tänds som du förväntar dig när du trycker på olika tangenter dvs utan programmet inblandat. OK, tangentbordet funkar.
6. **Kontrollera** tangentbordets funktion genom att skriva programkod för att testa. För att veta om tangentbordet lästs in korrekt skickar du lämpligen ut inlästa värdet på dioderna:

TEST :

```
in     r16, PINB
out    PORTA, r16
jmp    TEST
```

Kompilera/stega osv. OK, du kan läsa in tangentbordets bitar.

Om vi lånar begrepp från reglertekniken har du nu ett system som är **styrbart** (du vet att du kan läsa in värden) och **observerbart** (du vet att du kan skicka ut värden). Utan båda dessa kommer systemet aldrig att fungera.

7. Koppla in tryckknappen. Skriv ett program som läser av den biten (typiskt på pinne 7 på porten du redan använder som ingång, men det är inte slagit i sten) och gör något med displayen bara för att **kontrollera** att du har **styrbarhet** från tryckknappen:

```
KNAPP_KONTROLL :
ldi    r16, $FF
sbis   PINB, 7
clr    r16
out    PORTA, r16
jmp    KNAPP_KONTROLL
```

Kör du programmet i full fart ska alla dioder tändas vid nedtryckning av knappen och släckas annars.

8. Sista steget här är att inte tända/släcka alla dioder utan bara de som tangentbordet vill enligt uppgiften ovan. Bäst är nu om hela programmet redan är uppdelat i klippfärdiga bitar. Här menar jag förstås subrutiner. Skriv subrutiner!
"Bra" rutiner som du kanske redan har vid det här laget är:

- READ_KBD (läser tangentbord och returnerar inläst värde i r16)
- EMIT (skicka ut värdet i r16 till dioderna)

Programmet kan då se ut så här:

```
MAIN_LOOP:
    call    READ_KBD
    call    EMIT
    jmp     MAIN_LOOP
```

Hela koden kan skrivas som (med två rader för att känna av tryckknappen):

```
MAIN_LOOP:
    call    READ_KBD
    sbis   PINB,7
    clr    r16
    call    EMIT
    jmp     MAIN_LOOP
```

Provkör. Asch, funkar bara nästan! "clr r16" gör ju att displayen släcks om tangenten inte är nedtryckt. Prova med complement-instruktionen istället:

```
MAIN_LOOP:
    call    READ_KBD
    sbis   PINB,7
    com    r16      ; complement istf clr
    call    EMIT
    jmp     MAIN_LOOP
```

Provkör. Asch, funkar bara nästan! Inverterat värde skulle ut när man tryckte på knappen, inte när man *inte* tryckte på knappen. En sista ändring då:

```
MAIN_LOOP:
    call    READ_KBD
    sbic   PINB,7  ; skip on no key
    com    r16
    call    EMIT
    jmp     MAIN_LOOP
```

Det där borde funka.

Det blev långt det här men avsikten är att påminna att man måste göra allt i små steg. Varje steg är i sig inte så komplicerat, men att sätta ihop till subrutiner, ändra clr→com och sbis→sbic kräver många bollar i luften och en koncentration och lugn som kanske inte infinner sig vid examinationen.

För att fullfölja subrutinstänket skulle programmet slutligen kunna vara

```
MAIN_LOOP:
    call    READ_KBD
    call    INVERT_ON_KEY
    call    EMIT
    jmp     MAIN_LOOP
```

där INVERT_ON_KEY utför inverteringen som önskat på argumentet r16 och returnerar rätt värde i r16 à la "r16 = INVERT_ON_KEY(r16)".

En minimal lösning (utan subrutiner, så inte giltig på LAX) kan göras på mindre än 20 bytes. Kan du hitta den?

Datorteknik

LAX-DEMO 1

Tidsomfattning: 90 minuter
inkl redovisning

Uppgift I labsatsen finns ett hexadecimalt tangentbord. Det ger ut fyra bitar data (D,C,B,A) vid nedtryckt tangent men även en *strobe*-signal som är hög så länge *någon* tangent är nedtryckt.

Din uppgift är att läsa av det hexadecimala tangentbordet, en siffra åt gången, och presentera dess decimala motsvarighet på två sju-segmentsdisplayer, tiotalssiffran till vänster och entals-siffran till höger. Displayerna kan visa de hexadecimala siffrorna 0-F, men ska här bara visa 0-9. Senaste decimaltal ska kontinuerligt visas tills en ny siffra trycks ned på tangentbordet.

Tangentbordet kan inte ge flera ut signaler även om flera tangenter trycks ned samtidigt, följaktligen behöver inte programmet ta någon hänsyn till detta fall.

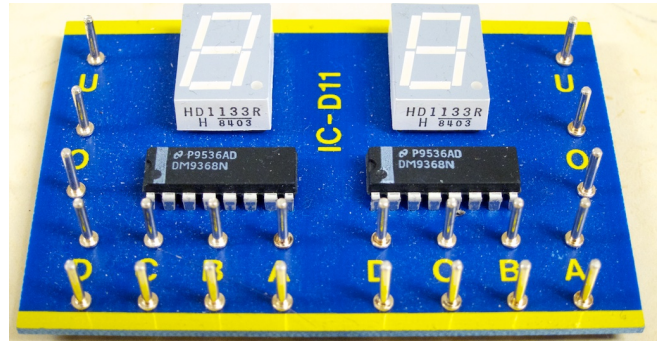
Obs! Hårdvaruinitieringen **måste** utföras som en subrutin.

Hårdvara

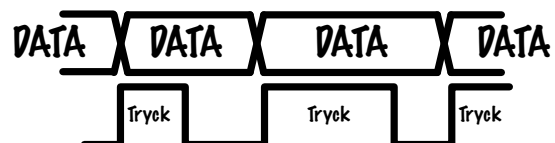
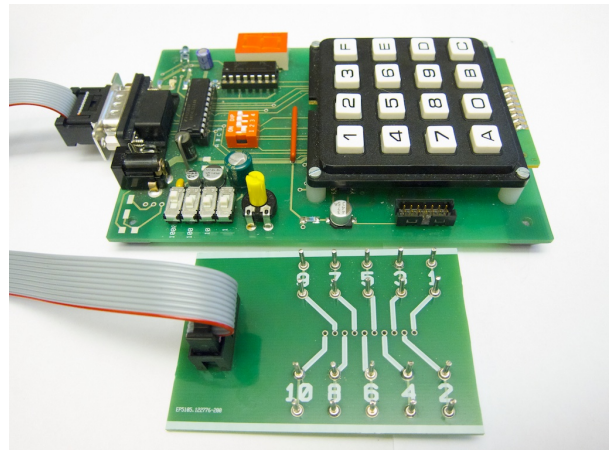
- labsats
- sju-segmentsdisplay
- hexadecimalt tangentbord

Funktionskontroll och examination Funktionen prioriteras! Någon kodgranskning, utöver kontroll av att hårdvaruinitieringen är utförd som subrutin, kommer inte ske. Funktionen kontrolleras genom upprepade tryckningar på det hexadecimala tangentbordet och kontroll på sju-segmentsdisplayen. Nöjaktig funktion resulterar i godkänd LAX.

Sju-segmentsdisplayen Matningsspänning är U (5 V) och 0 (0 V). Indata till respektive segment är de fyra bitarna D, C, B, A.

Tangentbordet med kopplingsplatta Matningsspänning +5 V påförs pinne 1, 0 V pinne 8. Utdata, fyra bitar, återfinns på pinnarna 3, 5, 7 och 9. *Strobe*-signalen är pinne 2. Stroben är hög så länge någon knapp är nedtryckt. Datat kommer samtidigt och ligger kvar tills nästa knapptryckning:

Datorteknik

LAX-DEMO 2

Tidsomfattning: 90 minuter
inkl redovisning

Uppgift I labsatsen finns två tryckknappar. Dessa ger en positiv och en negativ flank som utsignal från var sina stift, för respektive tryckknapp.

Din uppgift är att räkna antalet nedtryckningar av den vänstra tryckknappen. När den högra tryckknappen trycks ned ska detta antal visas på en sju-segmentsdisplay, och fortsätta att visas även efter att den högra tryckknappen släppts upp. Därefter ska man kunna börja om med att räkna nedtryckningar av den vänstra tryckknappen. Displayerna kan visa de hexadecimala siffrorna 0–F. Trycker man mer än 15 gånger på den vänstra tryckknappen så ska displayen visa F, dvs 15_{10} hexadecimalt.

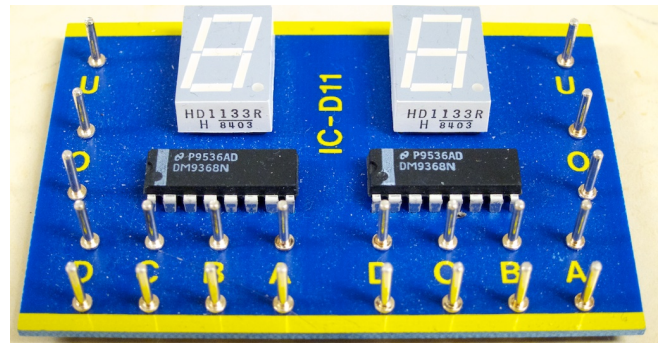
Obs! Hårdvaruinitieringen **måste** utföras som en subrutin.

Hårdvara

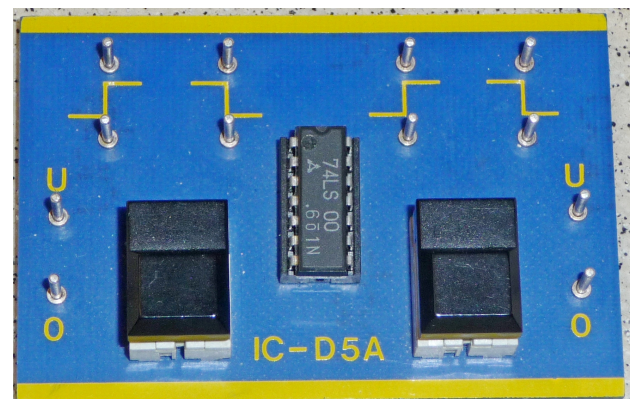
- sju-segmentsdisplay
- tryckknappar

Funktionskontroll och examination Funktionen prioriteras! Någon kodgranskning, utöver kontroll av att hårdvaruinitieringen är utförd som subrutin, kommer inte ske. Funktionen kontrolleras genom upprepade tryckningar på tryckknapparna och kontroll på sju-segmentsdisplayen. Nöjaktig funktion resulterar i godkänd LAX.

Sju-segmentsdisplayen Matningsspänning är U (5 V) och 0 (0 V). Indata till respektive segment är de fyra bitarna D, C, B, A.

Tryckknappar Matningsspänning är U (5 V) och 0 (0 V). Varje knapp ger en positiv och en negativ flank som utsignal från var sina stift då knappen trycks ned. Utsignalen återgår sedan när knappen släpps upp.

Datorteknik

LAX-DEMO 4

Tidsomfattning: 90 minuter
inkl redovisning

Uppgift: I labsatsen finns ett hexadecimalt tangentbord. Det ger ut fyra bitar data (D,C,B,A) vid nedtryckt tangent men även en *strobe*-signal som är hög så länge *någon* tangent är nedtryckt.

Din uppgift är att visa nedtryckta decimala tangentvärden från tangentbordet på vänster alternativt höger indikator på sjusegmentsdisplayen. Med tangenten F ska man kunna växla (toggla) indikator så att efterföljande tangentvärden hamnar till vänster ifall höger indikator tidigare användes, och vice versa. Gamla värden ska dock alltid ligga kvar tills dom ersätts av nya från tangentbordet. Tangenterna A, B, C, D och E ska inte ha någon funktion eller påverkan.

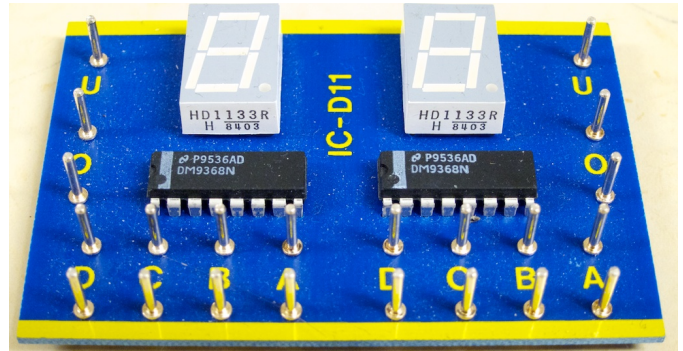
Obs! Hårdvaruinitieringen **måste** utföras som en subrutin.

Hårdvara

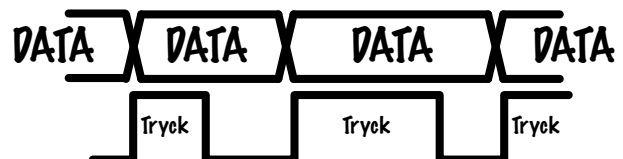
- labsats
- sjusegmentsdisplay
- hexadecimalt tangentbord

Funktionskontroll och examination Funktionen prioriteras! Någon kodgranskning, utöver kontroll av att hårdvaruinitieringen är utförd som subrutin, kommer inte ske. Funktionen kontrolleras genom upprepade tryckningar på det hexadecimala tangentbordet och kontroll på sjusegmentsdisplayen. Nöjaktig funktion resulterar i godkänd LAX.

Sjusegmentsdisplay Displayen har två sju-segments indikatorer. Matningsspänning är U (5 V) och 0 (0 V). Indata till respektive segment är de fyra bitarna D, C, B, A.

Tangentbordet med kopplingsplatta Matningsspänning +5 V påförs pinne 1, 0 V pinne 8. Utdata, fyra bitar, återfinns på pinnarna 3, 5, 7 och 9. *Strobe*-signalen är pinne 2. Stroben är hög så länge någon knapp är nedtryckt. Datat kommer samtidigt och ligger kvar tills nästa knapptryckning:

Datorteknik

LAX-DEMO 5

Tidsomfattning: 90 minuter
inkl redovisning

Uppgift: I labsatsen finns ett hexadecimalt tangentbord. Det ger ut fyra bitar data (D,C,B,A) vid nedtryckt tangent men även en *strobe*-signal som är hög så länge *någon* tangent är nedtryckt.

Din uppgift är att visa ett nedtryckt tangentvärde binärt på lysdioddisplayens fyra mest vänstra lysdioder. Samma tangentvärde ska även visas på dom fyra mest högra lysdioddioderna, inverterat (obs **ej** speglat) eller normalt. Inverterad eller normal visning för dom fyra mest högra lysdioddioderna togglas med tangent 0, som också ska visas på samma sätt som övriga tangentvärden. Dvs, om normal visning råder ska lysdioddioderna 7-4 och lysdioddioderna 3-0 visa samma sak, men om inverterad visning råder ska lysdioddioderna 3-0 visa det inverterade värdet av lysdioddioderna 7-4, vilka alltså alltid ska visa tangentvärdet.

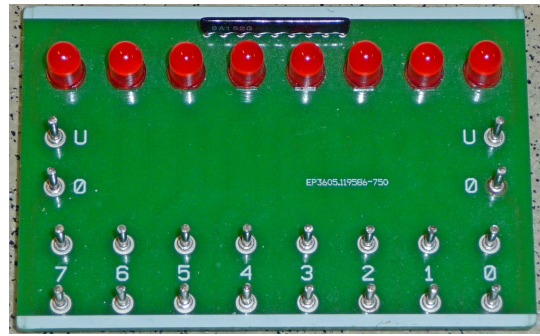
Obs! Hårdvaruinitieringen **måste** utföras som en subrutin.

Hårdvara

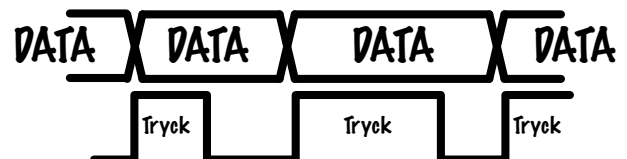
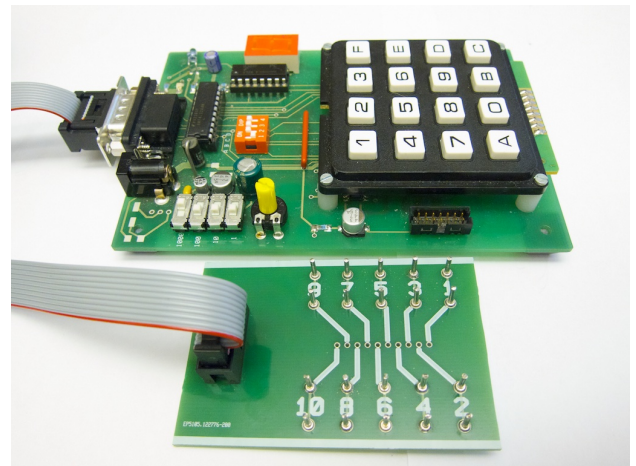
- labsats
- lysdioddisplay
- hexadecimalt tangentbord

Funktionskontroll och examination Funktionen prioriteras! Någon kodgranskning, utöver kontroll av att hårdvaruinitieringen är utförd som subrutin, kommer inte ske. Funktionen kontrolleras genom upprepade tryckningar på det hexadecimala tangentbordet och kontroll på lysdioddisplayen. Nöjaktig funktion resulterar i godkänd LAX.

Lysdioddisplay Matningsspänning är U (5 V) och 0 (0 V). Lysdioddioderna styrs individuellt av ingångarna 7 till 0 nederst på plattan.

Tangentbordet med kopplingsplatta Matningsspänning +5 V påförs pinne 1, 0 V pinne 8. Utdata, fyra bitar, återfinns på pinnarna 3, 5, 7 och 9. *Strobe*-signalen är pinne 2. Stroben är hög så länge någon knapp är nedtryckt. Datat kommer samtidigt och ligger kvar tills nästa knapptryckning:

Lösningförslag

Instruktioner

Inläringen sker i den kreativa processen i hjärnan när du själv konstruerar en lösning. Titta inte på förslagen nedan om du inte har ett eget förslag att jämföra med!

Man lär sig koda bättre genom att läsa mycket kod. Jämför förslagen med din egen lösning och förbättra dem båda. Vad kan göras för att få mer lättläst kod? Är strukturen den bästa? Skulle koden tjäna på globala konstanter? Variabelnamn? Finns det alternativa lösningsmetoder?

Vid LAX-tillfället sker visserligen ingen kodgranskning men man tjänar ändå på att ha ett strukturerat angreppssätt med subrutiner och bra namngivning av *labels*.

Namn	In-enhet	Ut-enhet
LaxDemo1.asm	Hextangentbord	2 x 7-segmentsdisplay
LaxDemo2.asm	2 x Tryckknapp	2 x 7-segmentsdisplay
LaxDemo2a.asm	Dalia	Dalia
LaxDemo4.asm	Hextangentbord	2 x 7-segmentsdisplay
LaxDemo5.asm	Hextangentbord	Lysdiödisplay
LaxDemo5mini.asm	Hextangentbord	Lysdiödisplay

LabDemo5mini.asm är ett försök att konstruera en resurssnål lösning. Här har man eliminerat kod genom att bland annat koppla om hårdvaran och ta bort — i det här fallet — onödiga instruktioner. Lösningen tillhör kategorin "ful kod".

```
/* LaxDemo1.asm
 * Compiles to 50 bytes (42 if call etc)
 */
```

COLD:

```
ldi    r16,HIGH(RAMEND)
out    SPH,r16
ldi    r16,LOW(RAMEND)
out    SPL,r16
call   HW_INIT
```

MAIN:

```
sbis   PINA,4           ; wait for strobe/key press
jmp    MAIN
in     r16,PINA         ; read key
andi   r16,$0F
cpi    r16,10
brmi   PRINT
subi   r16,$FA
```

PRINT:

```
out    PORTB,r16
```

WAIT:

```
sbic   PINA,4           ; wait for key release
jmp    WAIT
jmp    MAIN             ; process next digit
```

```
; --- Config I/O
```

HW_INIT:

```
ldi    r16,0
out    DDRA,r16         ; PORTA<4> strobe, PORTA<3-0> data
dec    r16
out    DDRB,r16         ; PORTB<7-0> display
ret
```

```
/* LaxDemo2.asm
 * Compiles to 70 bytes (62 if call etc)
 */
```

COLD:

```
ldi    r16,HIGH(RAMEND)
out    SPH,r16
ldi    r16,LOW(RAMEND)
out    SPL,r16
call   HW_INIT
```

WARM:

```
call   GETKEYS
sbrc   r16,1
inc    r17           ; left pressed
sbrc   r16,0
call   SHOWIT       ; right pressed
jmp    WARM
```

SHOWIT:

```
cpi    r17,$0F
brmi   SHOWIT2
ldi    r17,$0F
```

SHOWIT2:

```
out    PORTB,r17
; clr  r17           ; show progress
ret
```

GETKEYS:

```
in     r16,PIND
andi   r16,$03
cpi    r16,$00
brne   GETKEYS     ; wait for release
```

GETKEYS2:

```
in     r16,PIND
andi   r16,$03
cpi    r16,$00
breq   GETKEYS2    ; wait for press
ret
```

HW_INIT:

```
ldi    r16,$00
out    DDRD,r16     ; bit1 - left, bit0 - right
ldi    r16,$FF
out    DDRB,r16
clr    r17           ; no sum yet
ret
```

```

/* LaxDemo2a.asm
 * Compiles to 72 bytes (64 if call etc)
 * Version for Dalia
 * Input: Buttons INT1 and INTO
 * Output: on-board LED
 */

```

COLD:

```

ldi    r16,HIGH(RAMEND)
out    SPH,r16
ldi    r16,LOW(RAMEND)
out    SPL,r16
call   HW_INIT

```

WARM:

```

call   GETKEYS
sbrs   r16,3
inc    r17                ; left pressed
sbrs   r16,2
call   SHOWIT            ; right pressed
jmp    WARM

```

SHOWIT:

```

cpi    r17,$0F
brmi   SHOWIT2
ldi    r17,$0F

```

SHOWIT2:

```

out    PORTB,r17
; clr  r17                ; show progress
ret

```

GETKEYS:

```

in     r16,PIND
andi   r16,$0C
cpi    r16,$0C
brne   GETKEYS          ; wait for release

```

GETKEYS2:

```

in     r16,PIND
andi   r16,$0C
cpi    r16,$0C
breq   GETKEYS2        ; wait for press
ret

```

HW_INIT:

```

ldi    r16,$00
out    DDRD,r16
ldi    r16,$FF
out    DDRB,r16
out    PORTD,r16        ; pull-up, PD3 left, PD2 right
clr    r17              ; no sum yet
ret

```

```

/* LaxDemo4.asm
 * Compiles to 86 bytes (72 if rcall etc)
 */

```

COLD:

```

ldi    r16,HIGH(RAMEND)
out    SPH,r16
ldi    r16,LOW(RAMEND)
out    SPL,r16
call   HW_INIT

```

WARM:

```

call   GETKEY
cpi    r16,$0F           ; "F"?
brne   NO_TOGGLE
com    r18                ; yep!

```

NO_TOGGLE:

```

cpi    r16,10           ; 0-9?
brpl   WARM            ; A-F no update
in     r17,PORTB        ; get displayed
sbrs   r18,0           ; 0 -> right, 1 -> left
jmp    RIGHT

```

LEFT:

```

andi   r17,$0F         ; clear left
swap   r16              ; put digit in place
jmp    SHOWIT

```

RIGHT:

```

andi   r17,$F0         ; clear right

```

SHOWIT:

```

or     r17,r16         ; merge
out    PORTB,r17       ; and display
jmp    WARM

```

```

; --- GETKEY returns key in r16

```

GETKEY:

```

sbic   PINA,4          ; wait for release
jmp    GETKEY

```

GETKEY2:

```

sbis   PINA,4          ; wait for press
jmp    GETKEY2
in     r16,PINA        ; get key
andi   r16,$0F
ret

```

```

; --- I/O
; PA4 STROBE
; PA3-0 Data
; PB7-4 Left digit
; PB3-0 Right digit

```

HW_INIT:

```

ldi    r16,$00
out    DDRA,r16
ldi    r16,$FF
out    DDRB,r16
ldi    r16,$00
out    PORTB,r16       ; "00"
clr    r18              ; toggle byte
ret

```

```
/* LaxDemo5.asm
 * Compiles to 70 bytes (60 if rcall etc)
 */
```

COLD:

```
ldi    r16,HIGH(RAMEND)
out    SPH,r16
ldi    r16,LOW(RAMEND)
out    SPL,r16
rcall  HW_INIT
```

WARM:

```
rcall  GETKEY
mov    r17,r16          ; r16 rightmost
brne   NO_ZERO
com    r19              ; was a "0"
```

NO_ZERO:

```
cpi    r19,0
breq   WARM3
ldi    r18,$0F         ; invert right
eor    r16,r18
```

WARM3:

```
swap   r17
or     r16,r17
out    PORTB,r16
rjmp   WARM
```

; --- GETKEY Return pressed key in r16

GETKEY:

```
sbic   PINA,4          ; wait for release
rjmp   GETKEY
```

GETKEY2:

```
sbis   PINA,4          ; wait for press
rjmp   GETKEY2
in     r16,PINA
andi   r16,$0F         ; return key
ret
```

; --- I/O init, initial state

HW_INIT:

```
clr    r16
out    DDRA,r16
ldi    r16,$FF
out    DDRB,r16
clr    r19              ; 0 -> normal, 1 -> inverted
ret
```



```
/*  
 * LaxDemo5mini.asm  
 * Attempt at minimal, and hence ugly, code  
 * Compiles to 32 bytes  
 */
```

COLD:

```
ldi    r16,HIGH(RAMEND)  
out    SPH,r16  
ldi    r16,$FF  
out    DDRB,r16
```

WARM:

```
sbic   PIND,0           ; wait for release  
rjmp   WARM
```

KEY:

```
sbis   PIND,0           ; wait for press  
rjmp   KEY  
in     r16,PINA  
cpi    r16,0  
brne   CONT  
com    r17              ; was a "0"
```

CONT:

```
sbrc   r17,0  
eor    r16,r17  
out    PORTB,r16  
rjmp   WARM
```